ଦାଦୁ ରାଉ ୟେଲାଭଡ଼େ(ମୃତ), ତାଙ୍କ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଏବଂ ଦାୟାଦମାନଙ୍କ ଜରିଆରେ ।

ବନାମ

ହିମ୍ମତ ରସୁଲ ପଟେଲ

ମାର୍ଚ୍ଚ 10, 1992

[ଏସ.ରଙ୍ଗନାଥନ, ଭି. ରାମସ୍ୱାମୀ ଏବଂ ଯୋଗେଶ୍ୱର ଦୟାଲ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଗଣ]

ବମ୍ବେ ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ଏବଂ କୃଷି ଭୂମି ଅଧିନିୟମ, 1948- ଧାରା 32, 32G, 32M, 43, 64(8)- କୃଷକ ଦିବସ ପରେ ଭୂମି ମାଲିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭୂମି ହସ୍ତାନ୍ତର- ଅସିଦ୍ଧ- ଭୂମି ମାଲିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିକ୍ରୟ- ଅନୁମୋଦନ- ପ୍ରଭାବ- 21.12.1969 ରେ ପ୍ରଜାଙ୍କ ଉପରେ ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାର ନ୍ୟସ୍ତ କରିବା- 11.5.1966 ରେ ଜଣେ ସହ-ପ୍ରଜାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଂଶ ବିକ୍ରୟ- ର ବୈଧତା ।

ଭୂମି ମାଲିକ, ପ୍ରଭୁଙ୍କ 3 ଏକର 25 ଗୁଣ୍ଠ ଭୂମି ପ୍ରଜା- ଆବେଦନକାରୀ ରାଉଙ୍କ ଚାଷ ଅଧୀନରେ ଥିଲା ।

ବମ୍ବେ ପ୍ରଜାସତ୍ୱ ଏବଂ କୃଷି ଭୂମି ଅଧିନିୟମ, 1943 ର ଧାରା 29 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 31 ଅଧୀନରେ ପ୍ରଜାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଭୂମି ମାଲିକ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ।

କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ବିଚାରଧୀନତା ସମୟରେ ରାଉଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କ ପ୍ରଜାସତ୍ୱ ଅଧିକାର ତାଙ୍କ ଚାରି ପୁଅ, ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ମିଳିଥିଲା ।

27.4.1961 ରେ ଭୂମି ମାଲିକ ମକଦ୍ଦମାଭୁକ୍ତ ଜମିକୁ ପ୍ରଜାଙ୍କ ଚତୁର୍ଥ ପୁଅକୁ ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ, ଯିଏ ସମ୍ପତ୍ତିର ଭାଗ ବଣ୍ଟନ କରିଥିଲେ ।

24.5.1961 ରେ, କାର୍ଯ୍ୟବିଧିକୁ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 29, 31 ଅଧୀନରେ ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା ।

ରାଉଙ୍କ ପୁଅମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦଲିଲରେ, ମହାଦୁ, ଏକ ପଞ୍ଜୀକୃତ ଦଲିଲ ଦ୍ୱାରା 11.5.1966 ରେ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ମକଦ୍ଦମା ଜମିରେ ନିଜର ଭାଗ ବିକ୍ରି କରିଥିଲେ ।

1969 ରେ, ତହସିଲଦାର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 32G ଅଧୀନରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ଏବଂ 21.12.1969 ରେ ତାଙ୍କ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ସେ ରାଉଙ୍କ ଚତୁର୍ଥ ପୁତ୍ରଙ୍କୁ କ୍ରେତା ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହା ମଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ସହିତ ପଠିତ 32 M ଅଧୀନରେ ଏକ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ଜାରି କରାଯିବା ଉଚିତ । ସେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ ଯେ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ଆଇନ ବିରୁଦ୍ଧ ଥିଲା ଏବଂ ରାଜସ୍ୱ ଅଭିଲେଖରୁ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ନାମ ହଟାଇବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ଇତି ମଧ୍ୟରେ ରାଉଙ୍କ ପୁଅମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଏକ ନିଷିଦ୍ଧାଦେଶ ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିଥିଲେ ଯାହା ତାଙ୍କୁ ସମ୍ପତ୍ତି ଦଖଲରେ ବାଧା ଦେବାରୁ ନିବାରିତ କରିଥିଲା । ବାଦୀ ଏହି ମକଦ୍ଦମାକୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରି ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ସେ, ମହାଦୁଙ୍କ ଅଂଶର କ୍ରେତା ହୋଇଥିବାରୁ, ବାଦୀଙ୍କ ସହିତ ସହମାଲିକ ଭାବରେ ଦଖଲରେ ରହିବାକୁ ହକଦାର ଥିଲେ ।

ଦେୱାନୀ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିନିୟମର ଧାରା 85 ଅଧୀନରେ ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ହେଲା:-

"(1) ବାଦୀ ମକଦ୍ଦମା-ସମ୍ପତ୍ତିର ଜଣେ ପ୍ରଜା ଥିଲେ କି ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସେ ଏହାର କ୍ରେତା ବିବେଚିତ ହୋଇଥିଲେ କି?

(2) ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପଟେଲ (ପ୍ରତିବାଦୀ)ଙ୍କୁ କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ଅବୈଧ ଥିଲା କି?

ତହସିଲଦାର ଉଭୟ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସକାରାତ୍ମକ ଭାବେ ଦେଇଥିଲେ ।

ଆବେଦନରେ, ତହସିଲଦାରଙ୍କ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ, ଯେ ବାଦୀ 1.4.1959 ରେ ଭୂମିର କ୍ରେତା ରୂପେ ବିବେଚିତ ଥିଲେ ଏବଂ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ହସ୍ତାନ୍ତର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା, ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବାଦୀ ସପକ୍ଷରେ ହୋଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ଅବୈଧ ନୁହେଁ ବୋଲି କହି ରାଜସ୍ୱ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ସଂଶୋଧନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା; ଯେ ରାଉଙ୍କ ପୁଅମାନେ କେବଳ 24.5.1961 ରେ କ୍ରେତା ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ 21.12.1969 ରେ ହିଁ ପ୍ରକୃତ କ୍ରେତା ହୋଇଥିଲେ, ଯେତେବେଳେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 32 M ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ବିକ୍ରୟ ନିୟମିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 227 ଅନୁଯାୟୀ ଦାୟର ହୋଇଥିବା ପୁନଃ ସମୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରି କହିଲେ ଯେ ଧାରା 64 ଭୂମି ମାଲିକଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚୁକ୍ତିନାମା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଭୂମି ବିକ୍ରୟ କରିବାକୁ ନିଷେଧ କରୁନଥିଲା; ଯେ ପ୍ରଜାଙ୍କ ମାଲିକାନା ଅଧିକାର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 32 ଅଧୀନରେ ନୁହେଁ ବରଂ ଜମି ମାଲିକ ଏବଂ ପ୍ରଜାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବିକ୍ରୟ ବଳରେ ଅର୍ଜନ କରାଯାଇଥିଲା; ଯେହେତୁ ବିକ୍ରୟଟି ଧାରା 32 ଅଧୀନରେ ଗୋଟିଏ ବିକ୍ରୟ ନଥିଲା, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆକର୍ଷିତ ହୋଇନଥିଲା; ଏବଂ ପ୍ରଜାମାନେ 24.5.1961 ରେ ନୁହେଁ ବରଂ 27.4.1961 ରେ ମାଲିକ ହୋଇଥିଲେ ।

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ, ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତତ୍‌କାଳୀନ ଆବେଦନକୁ ଚୟନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଆବେଦନକାରୀ-ପ୍ରଜା-ବାଦୀମାନେ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଥିଲେ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହା କହି ତ୍ରୁଟି କରିଥିଲେ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ-ପ୍ରଜାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ବିକ୍ରୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 64 ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇନଥିଲା ।

ତା 11.5.66 ରିଖର ବିକ୍ରି ଦଲିଲ ଦ୍ୱାରା, ମକଦ୍ଦମାଭୁକ୍ତ ଜମିର କୌଣସି ବୈଧ ମାଲିକାନା ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା କି, ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଆବେଦନର ଫଏସଲା କରି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ

କହିଲେ: 1.01. ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଧାରା 64(8) ର ସ୍ପଷ୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଣଦେଖା କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ଘୋଷଣା କରେ ଯେ କୃଷକ ଦିବସ ପରେ ଜମି ମାଲିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହସ୍ତାନ୍ତର ଅସିଦ୍ଧ ହେବ । ତେଣୁ ପ୍ରଜାମାନେ ଜମି ମାଲିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପାଦିତ ବିକ୍ରି ଦଲିଲ ଅଧୀନରେ କୌଣସି ଅଧିକାର କିମ୍ବା ମାଲିକାନାସ୍ୱତ୍ୱ ହାସଲ କରିପାରିନଥିଲେ ।

1.02. ଯଦିଓ ଧାରା 32-G ଅଧୀନରେ ଥିବା ଆଦେଶ ଜମି ମାଲିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ବିକ୍ରିର ପୂର୍ବ କାରବାରକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିବାକୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ଉକ୍ତ କାରବାର 27.4.1961 ର ବିକ୍ରି ଦଲିଲ ଆଧାରରେ ନୁହେଁ

ବରଂ କେବଳ ଧାରା 32-M ଅଧୀନରେ ତା 21.12.1969 ରିଖ ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର ବୈଧତା ହାସଲ କରୁଛି ।

1.03. 11.5.1966 ରେ- ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କୁ ବିକ୍ରୟର ତାରିଖ- ପ୍ରଜା (ମହାଦୁ ସମେତ)ଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ କୌଣସି ଅଧିକାର ନଥିଲା ଯାହା ସେମାନେ ପ୍ରତିବାଦୀ ସପକ୍ଷରେ ବୈଧ ଭାବରେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିପାରିବେ । ସେହି ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାର କେବଳ 21.12.1969 ରେ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ନିହିତ ଥିଲା, ଯେତେବେଳେ ଧାରା 32G ଅଧୀନରେ ଆଦେଶ ପାରିତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ, ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ହସ୍ତାନ୍ତର ଧାରା 32 ଅନୁଯାୟୀ ଅର୍ଜିତ ସମ୍ପତ୍ତିର ନୁହେଁ, ବରଂ ଏକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଜିତ ସମ୍ପତ୍ତିର ଥିଲା ବୋଲି ଯୁକ୍ତି ସଠିକ୍ ନୁହେଁ ।

1.04. ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ବିକ୍ରି ଦଲିଲ ତାରିଖ ଦିନ, ଧାରା 64(8) ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବିକ୍ରେତାଙ୍କର ଭୂମି ଉପରେ କୌଣସି ଅଧିକାର ନଥିଲା । ଯଦିଓ ଧାରା 32G ଅଧୀନରେ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ତାରିଖ 24.5.61 ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ, ତଥାପି 'ମହାଦୁ', ଜଣେ ପ୍ରଜା ଯିଏ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିକାର ହାସଲ କରିଥିଲେ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43(2) ଦୃଷ୍ଟିରେ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ବିକ୍ରୟ ବିଫଳ ହେବ ।

1.05. ଦେୱାନୀ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜାସତ୍ତ୍ୱ ଅଦାଲତକୁ ପଠାଯାଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତରରେ ଏହା କୁହାଯାଇଥାଏ ଯେ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରି ଦଲିଲ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧୀନରେ ଅବୈଧ ଅଟେ । ରାଜସ୍ୱ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣର ଆଦେଶକୁ କାଏମ ରଖି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତ୍ରୁଟି କରିଥିଲେ ।

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା: ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 2407(N)/1979

ଏସ.ସି.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 993/1974 ରେ ବମ୍ବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ତା 20.9.1978 ରିଖର ରାୟ ତଥା ଆଦେଶରୁ

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଭି. ଏନ. ଗଣପୁଲେ, ଅଶୋକ କେ. ସିଂହ, ସୁଶ୍ରୀ ପୁନମ କୁମାରୀ ଏବଂ ସୁଶ୍ରୀ ଏଚ଼. ୱାହି ।

ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଏସ. ଭି. ଦେଶପାଣ୍ଡେ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ,

ରଙ୍ଗନାଥନ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି । ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 227 ଅନୁଯାୟୀ ଦାଦୁ ରାଉ ୟେଲାଭଡ଼େଙ୍କ (ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱରେ) ଦ୍ୱାରା ଦାୟର କରାଯାଇଥିବା ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରି ବମ୍ବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେଇଥିବା ଏକ ରାୟରୁ ଏହି ଆବେଦନଟି ।

ଅନନ୍ତ ଗୋପାଳ ପ୍ରଭୁ ('ପ୍ରଭୁ') ନାମକ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କୋଲ୍ହାପୁର ଜିଲ୍ଲାର ହାଟକାନଙ୍ଗଲ ତାଲୁକାର ଇଙ୍ଗାଲି ଗ୍ରାମରେ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ସଂଖ୍ୟା 54 ର 3 ଏକର 25 ଗୁଣ୍ଠ ଭୂମିର ମାଲିକ ଥିଲେ । ଏହି ଜମି ଜନୈକ ରାଉଙ୍କ ଚାଷ ଅଧୀନରେ ଥିଲା, ଯିଏ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପିତା ଥିଲେ । ଭୂମି ମାଲିକ ପ୍ରଜା ରାଉଙ୍କ ବିରୋଧରେ ବମ୍ବେ ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ଏବଂ କୃଷି ଭୂମି ଅଧିନିୟମ, 1948 ର ଧାରା 29 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 31 ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ବିଚାରଧୀନତା ସମୟରେ, ରାଉଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କର ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ଅଧିକାର ତାଙ୍କର ଚାରି ପୁଅ, ଦାଦୁ (ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପୂର୍ବସୂରୀ), ମହାଦୁ, ଗଣପତି ଏବଂ ଶ୍ରୀପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ମିଳିଥିଲା । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ

ଶେଷରେ ତା 24.5.1961 ରିଖର ଏକ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁ ତାରିଖରେ ଧାରା 31 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 29 ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନଟି ଖାରଜ ହୋଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ, ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 32G ଅଧୀନରେ ତହସିଲଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା 1969 ର କୌଣସି ଏକ ସମୟ ଥିଲା ଏବଂ ଏହା ପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯିବ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ, 27.4.1961 ରେ, ଜମି ମାଲିକ ପ୍ରଭୁ ମକଦ୍ଦମାଭୁକ୍ତ ଜମିକୁ ରାଉଙ୍କ ଚତୁର୍ଥ ପୁଅଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ, ଯିଏ ସମ୍ପତ୍ତିର ଭାଗ ବଣ୍ଟନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ରାଉଙ୍କ ଅନ୍ୟ ପୁଅମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ, ମାହାଦୁ, 11 ମେ 1966 ରେ ଏକ ପଞ୍ଜୀକୃତ ଦଲିଲ ଦ୍ୱାରା ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରତିବାଦୀ ପଟେଲଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ମକଦ୍ଦମାଭୁକ୍ତ ଜମିକୁ ବିକ୍ରି କରିଥିଲେ । ଏହାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଧାରା 32G ଅଧୀନରେ ତହସିଲଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ, ରାଉଙ୍କ ଚତୁର୍ଥ ପୁତ୍ରଙ୍କୁ କ୍ରେତା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ତହସିଲଦାରଙ୍କ ଆଦେଶ ସହିତ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ଆଦେଶ 21.12.1969 ରେ ପାରିତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଜାମାନେ ମକଦ୍ଦମାଭୁକ୍ତ ଜମିର ବିଧିସମ୍ମତ ଦଖଲରେ ଅଛନ୍ତି କି, ସେମାନେ ମକଦ୍ଦମାଭୁକ୍ତ ଜମି କିଣିବାକୁ ହକଦାର କି, ଏବଂ ପ୍ରଭୁ ଏବଂ ରାଉଙ୍କ ଚତୁର୍ଥ ପୁଅଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ବିକ୍ରୟରେ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବା କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କି, ଏବଂ ଭୂମି ମାଲିକ ଏବଂ ପ୍ରଜାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ବିକ୍ରୟକୁ ନିୟମିତ କରାଯାଇପାରିବ କି ନାହିଁ, ତହସିଲଦାର ପ୍ରଜାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମକଦ୍ଦମାଭୁକ୍ତ ଜମି କ୍ରୟକୁ ନିୟମିତ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ସହିତ ଧାରା 32M ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପ୍ରଜା ଦାଦୁ ରାଉ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ଜାରି କରାଯିବା ଉଚିତ । ତାଙ୍କ ଆଦେଶ ସମୟରେ, ସେ ପଟେଲଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଆରୋପିତ ବିକ୍ରୟ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ, ଯାହାଙ୍କ ଉପରେ ନୋଟିସ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ ଏହି ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଯେ ପଟେଲଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟ, ଆଇନର ବିପରୀତ, ବେଆଇନ ଏବଂ ରାଜସ୍ୱ ଅଭିଲେଖରୁ ତାଙ୍କ ନାମ ହଟାଇବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ଇତି ମଧ୍ୟରେ, ରାଉଙ୍କ ପୁଅମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ, ଆବେଦନକାରୀ, ପଟେଲଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଏକ ନିଷିଦ୍ଧାଦେଶ ଦାୟର କରିଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ପତ୍ତିର ଦଖଲକୁ ବାଧା ଦେବାରୁ ବାରଣ କରାଯାଇଥିଲା, ପଟେଲ ମହାଦୁଙ୍କ ଅଂଶର କ୍ରେତା ବୋଲି ମକଦ୍ଦମା କରି ନିଷିଦ୍ଧାଦେଶକୁ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ ଏବଂ ତେଣୁ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସହିତ ସହମାଲିକ ଭାବରେ ଦଖଲରେ ରହିବାକୁ ହକଦାର ଥିଲେ । ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ, ଦେୱାନୀ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 85A ର ବ୍ୟବସ୍ଥାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦୁଇଟି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ:

> (1) ବାଦୀ ମକଦ୍ଦମା ସମ୍ପତ୍ତିର ଜଣେ ପ୍ରଜା ଥିଲେ କି ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସେ ଏହାର କ୍ରେତା ରୂପେ ବିବେଚିତ ହୋଇଥିଲେ କି?
>
> (2) ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପଟେଲଙ୍କୁ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରି ଦଲିଲ ଅବୈଧ କି?

ରାଜସ୍ୱ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଚାଲିଥିବା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ, ତହସିଲଦାର ଉଭୟ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସକାରାତ୍ମକ ରୂପେ ଦେଇଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ବାଦୀ 1.4.1959 ରେ ଭୂମିର କ୍ରେତା ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସେ ଏହି ଉପସଂହାରରେ ମଧ୍ୟ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ଯେ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପଟେଲଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ହସ୍ତାନ୍ତର ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ର ବ୍ୟବସ୍ଥାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ମତରେ, ତେଣୁ ମହାଦୁ ତାଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରିଥିବା ଭୂମିର ଅଂଶ ଉପରେ ପଟେଲଙ୍କର କୌଣସି ଅଧିକାର ନଥିଲା । ଏହି ଆଦେଶକୁ ସହକାରୀ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 23.10.71 ରେ ଆବେଦନରେ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହା ପରେ ରାଜସ୍ୱ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣରେ ପଟେଲ ଏକ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ଯିଏ ନିମ୍ନସ୍ଥ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବାଦୀ ସଂଖ୍ୟା 1 ଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ଆଇନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ଅବୈଧ ନୁହେଁ ବୋଲି ମତ ଦେଇଥିଲେ । ରାଜସ୍ୱ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ ଯେ ରାଉଙ୍କ ପୁଅମାନେ କେବଳ 24.5.1961 ରେ କ୍ରେତା ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ 21.12.1969 ରେ ହିଁ ପ୍ରକୃତ କ୍ରେତା ହୋଇଥିଲେ ଯେତେବେଳେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 32M ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ବିକ୍ରୟକୁ ନିୟମିତ କରାଯାଇଥିଲା । ତେବେ ସେ ଯାହା ହେଉ, ମହାଦୁଙ୍କ ବିକ୍ରୟ ସମ୍ପର୍କରେ, କହିଥିଲେ:

> "କିନ୍ତୁ, ଏହି ମାମଲାରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ଏହା ଯେ, ମୃତ ରାଉଙ୍କ ମାଲିକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ, ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିମ୍ମତଙ୍କୁ ଏପରି ଏକ ଭୂମିକୁ ବିକ୍ରି କରିବାଟା ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା କି । ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିମ୍ମତଙ୍କୁ ବିକ୍ରି 21.12.69 ପରେ ହୋଇଥିଲା, ଏହା କାହାରି ମାମଲା ନୁହେଁ । ହିମ୍ମତଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ, ଏହା 11.5.66 ରେ ହୋଇଛି । ଏହାକୁ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇନାହିଁ । ସୁତରାଂ ଦେଖାଯିବ ଯେ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମକଦ୍ଦମାଭୁକ୍ତ ଜମିରେ ହିମ୍ମତଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଭାଗର ଏହି ବିକ୍ରୟ, ମହାଦୁ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 32 ଅନୁଯାୟୀ କ୍ରେତା ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯିବାର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ତା 11.5.66 ରିଖ ଅଟେ । ମୋ ମତରେ, ଏହି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ଅଧୀନରେ 32, 32-F, 31-1, 320, 33C କିମ୍ବା 41-D ଅନୁଯାୟୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ କ୍ରେତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ହସ୍ତାନ୍ତର ଉପରେ ଲାଗୁ ହୋଇଥିଲା । ସେହିପରି, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43-G ରେ ଥିବା କଟକଣା, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 32-P କିମ୍ବା 64 ଅନୁଯାୟୀ ଭୂମି ବିକ୍ରି ହେବା ପରେ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହସ୍ତାନ୍ତର ଉପରେ ଲାଗୁ ହୋଇଥାଏ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ନିଜର ଭାଗ ବିକ୍ରି କରିବା ସମୟରେ, ମହାଦୁ ଜଣେ ଭୂମି ମାଲିକ ନଥିଲେ, ଯିଏ କି ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱରେ ଥିବା ଭୂମିକୁ ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିମ୍ମତଙ୍କୁ କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟକୁ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 64 ର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଅଟେ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 63 ଅନୁଯାୟୀ, ହିମ୍ମତ ପଟେଲ ଜଣେ କୃଷିଜୀବୀ କି ଅଣ-କୃଷିଜୀବୀ ଥିଲେ କିମ୍ବା ସେ ଜଣେ କୃଷିଜୀବୀ ଶ୍ରମିକ ଥିଲେ କି ନ ଥିଲେ, ସେ ବିଷୟରେ କିଛି ସମୟ ଧରି ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେ ଏପରି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ଯାହାଙ୍କୁ ଭୂମି ବିକ୍ରି କରାଯାଇପାରିବ

ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମହାଦୁ ଏପରି କରିବା ପାଇଁ ସାହାସ କଲେ । ଏହି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 63 ଦ୍ୱାରା ମହାଦୁଙ୍କ ବିକ୍ରୟ ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରଭାବିତ ହେବ । ଏହି ଧାରା (ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43) ଅଧିନିୟମର ଧାରା 63 ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିମ୍ମତ ପଟେଲଙ୍କୁ ଭୂମିର ଏକ ଅଂଶକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଥମ ଦୁଇଟି ନ୍ୟାୟାଳୟର ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ସମର୍ଥନ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । 1966 ରେ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିମ୍ମତ ପଟେଲଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କରାଯାଇଥିବା ଏହି ବିକ୍ରି ମହାଦୁଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ହୋଇଥିଲା, ଏବଂ ତାଙ୍କ ଭାଇମାନେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 32 ଅନୁଯାୟୀ ଭୂମିର କ୍ରେତା ଭାବରେ ବିବେଚିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଆମ୍ଭେ ଦେଖୁଛୁ ଯେ ମୂଳତଃ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରାଉଙ୍କ ପୁଅମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ମୂଳତଃ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 64 ର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏପରି ବିକ୍ରୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ । ଗାଡଗିଲ, 1965 ରେ ଟେନାନ୍ସି ଲ ଡାଇଜେଷ୍ଟ ((ବିବୃତ ଏବଂ ଅଣ-ବିବୃତ ହୋଇଥିବା ମାମଲା) ର ପୃଷ୍ଠା 179 ରେ ସୂଚିତ କରିଥିବା 61 ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସି. ଏ. 605 କୁ ଅନୁସରଣ କରି ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରାଯାଇପାରିବ । ଏହା ପରିଲକ୍ଷିତ ଯେ ଏପରି ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ଲାଗୁ ହେଉନାହିଁ । ଏପରି ବିକ୍ରୟ, ଯଦିଓ ଏହା ଧାରା 84(2) ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ବୈଧ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 64 ଅନୁଯାୟୀ ବିକ୍ରୟ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଯେଉଁଠାରେ ଜମି ମାଲିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧାରା 64 ର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରି ଜଣେ ପ୍ରଜାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ବିକ୍ରୟ କରାଯାଏ, ଏହାକୁ ମାମଲାତଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିୟମିତ କରାଯାଇପାରିବ । ଯେଉଁଠାରେ ଏହାକୁ ପ୍ରଜାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରାଯାଏ, ଏପରି ବିକ୍ରୟ ବୈଧ ଏବଂ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ବାଦୀ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ, ରାଜସ୍ୱ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ (a) ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ସ୍ଥଗିତ ଦିନରେ ବାଦୀ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଭାଇମାନେ କ୍ରେତା ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ (b) ପଟେଲଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରି ଦଲିଲ ଅବୈଧ ନୁହେଁ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରି ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ ।

ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନକାରୀମାନେ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 227 ଅଧୀନରେ ଏକ ଆବେଦନକୁ ଚୟନ କରିଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ରାଜସ୍ୱ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣର ଉପସଂହାରକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଆଧାରରେ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ପୁନଃ ସମୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଆବେଦନ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ, ତାହା ତା'ଠାରୁ କିଛି ଭିନ୍ନ ଥିଲା । ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ରାଜସ୍ୱ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଏହି ଆଧାରରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଯେ ତା 24 ମେ 1961 ରିଖରେ, ଯେତେବେଳେ ଧାରା 31 ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ ପ୍ରଜାମାନେ (ମହାଦୁଙ୍କ ସମେତ) ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 32 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ମକଦ୍ଦମା ଜମିର କ୍ରେତା ହୋଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏହା ଏହି ସତ୍ୟକୁ ଅଣଦେଖା କରିଥିଲେ ଯେ, ଅଧିନିୟମ 29 ଏବଂ 31 ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ବିଚାରଧୀନତା ସମୟରେ, ଜମି ମାଲିକ ଏବଂ ପ୍ରଜାମାନେ ଏକ ଘରୋଇ ଚୁକ୍ତିନାମା ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପତ୍ତିର ମାଲିକାନା ପ୍ରଜାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ 27.4.1961 ରେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ପ୍ରଜାମାନେ 24.5.61 ରେ ନୁହେଁ ବରଂ 27.4.61 ରେ ମାଲିକ ହୋଇଥିଲେ । ଅଧିନିୟମ 64, ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ମତରେ ଭୂମି

ମାଲିକଙ୍କୁ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚୁକ୍ତିନାମା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଭୂମି ବିକ୍ରୟ କରିବାକୁ ନିଷେଧ କରେ ନାହିଁ । ଏହା କେବଳ ମାଲିକଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ କରେ, ଯଦି ସେ ବିକ୍ରୟ କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ତେଣୁ ଭୂମି ନ୍ୟାୟାଧିକରଣକୁ ଆବେଦନ କରି ଏକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବାକୁ । ଏହି କାରଣରୁ, ପ୍ରଜାଙ୍କ ମାଲିକାନା ଅଧିକାର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 32 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ନୁହେଁ ବରଂ ଭୂମି ମାଲିକ ଏବଂ ପ୍ରଜାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିକ୍ରୟ ଆଧାରରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଯେହେତୁ ପ୍ରଜାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ହସ୍ତାନ୍ତର ଧାରା 32 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ନଥିଲା, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା 11.5.1966 ବିକ୍ରୟ ଦ୍ୱାରା ଆକର୍ଷିତ ହୋଇନଥିଲା । ଏହି ମାମଲାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ପୁନଃ ସମୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଆବେଦନଟି ମଧ୍ୟ ଖାରଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦାଦୁ ରାଉ ଆବେଦନ କରିଛନ୍ତି । ଯଦିଓ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ଇତିହାସ ରହିଛି, ଆମ୍ଭ ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ଅତି ସରଳ, 11.5.66 ରେ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପଟେଲଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରିବା ଦ୍ୱାରା ଉକ୍ତ ଭୂମି ଉପରେ କୌଣସି ବୈଧ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି କି? ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସକାରାତ୍ମକ ଭାବେ ଦେଇ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ପ୍ରଜାଙ୍କୁ 27.4.61 ରେ ବିକ୍ରୟକୁ ସମର୍ଥନ କରିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀ ଗଣପୁଲେ ଯୁକ୍ତି କରିଛନ୍ତି, ଏବଂ ଆମ୍ଭ ମତାମତରେ ଠିକ୍, ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହା କହି ତ୍ରୁଟି କରିଛନ୍ତି ଯେ ପ୍ରଜାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ବିକ୍ରୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 64 ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇନାହିଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଧାରା 64(8) ର ସ୍ପଷ୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଣଦେଖା କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ଘୋଷଣା କରେ ଯେ ଜମି ମାଲିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚାଷ ଦିବସ ପରେ ହସ୍ତାନ୍ତର ଅସିଦ୍ଧ ହେବ । ତେଣୁ ଜମି ମାଲିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପାଦିତ ବିକ୍ରି ଦଲିଲ ଅଧୀନରେ ପ୍ରଜାମାନେ କୌଣସି ଅଧିକାର କିମ୍ବା ମାଲିକାନା ହାସଲ କରିପାରିନଥିଲେ । ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ଶେଷରେ ଧାରା 32-G ଅଧୀନରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ସେମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ପ୍ରମାଣପତ୍ରକୁ ନିୟମିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଯଦିଓ ଧାରା 32-G ଅଧୀନରେ ଥିବା ଆଦେଶ ଜମି ମାଲିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ବିକ୍ରିର ପୂର୍ବ କାରବାରକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିବାକୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ, କାରବାର 27.4.1961 ର ବିକ୍ରି ଦଲିଲ ଆଧାରରେ ନୁହେଁ ବରଂ କେବଳ ଧାରା 32-M ଅଧୀନରେ ତା 21.12.1969 ରିଖ ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର ବୈଧତା ହାସଲ କରୁଛି । 11.5.1966 ରେ- ପଟେଲଙ୍କୁ ବିକ୍ରୟ ତାରିଖ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଜା (ମହାଦୁ ସମେତ) ଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ କୌଣସି ମାଲିକାନା ନଥିଲା ଯାହା ସେମାନେ ପଟେଲଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ବୈଧ ଭାବରେ ଜଣାଇପାରିବେ । ସେହି ମାଲିକାନାସ୍ୱତ୍ୱ କେବଳ 21.12.1969 ରେ ନିହିତ ଥିଲା, ଯେତେବେଳେ ଧାରା 32G ଅଧୀନରେ ଆଦେଶ ପାରିତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ, ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଯେ ପଟେଲଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ହସ୍ତାନ୍ତର ଧାରା 32 ଅନୁଯାୟୀ ଅର୍ଜିତ ସମ୍ପତ୍ତିର ନୁହେଁ, ବରଂ ଏକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଜିତ ସମ୍ପତ୍ତିର ଥିଲା, ତାହା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଯେପରି ଆମ୍ଭେ ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛୁ, ପଟେଲଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ବିକ୍ରି ଦଲିଲ ତାରିଖ ଦିନ, ଧାରା 64(8) ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ବିକ୍ରେତାଙ୍କର ଭୂମି ଉପରେ କୌଣସି ମାଲିକାନା ନଥିଲା । ଯଦିଓ ଧାରା 32G ଅଧୀନରେ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ତା 24.5.61 ରିଖ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ, ତଥାପି 'ମହାଦୁ' ଜଣେ ପ୍ରଜା ହୋଇଥିବାରୁ ଯିଏ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିକାର ହାସଲ କରିଥିଲେ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43(2) ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ପଟେଲଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ବିକ୍ରୟ ବିଫଳ ହେବ । ଆମ୍ଭେ ପ୍ରକୃତରେ ସୂଚାଇ ପାରିବା ଯେ ଏହି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ରାଜସ୍ୱ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତା 21.12.1969 ରିଖର ଆଦେଶରେ ପୂର୍ବରୁ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି

ଆଦେଶରୁ ପଟେଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚୟନ କରାଯାଇଥିବା ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଆବେଦନ ପାଇଁ ସହକାରୀ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଏକ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ସନ୍ଦର୍ଭ ଅଛି କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଛି ଯେ ଏପରି କୌଣସି ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇନାହିଁ କିମ୍ବା ବିଚାରାଧୀନ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏହି ପରିସ୍ଥିତି ବ୍ୟତୀତ, ଉପରୋକ୍ତ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ପଟେଲଙ୍କ ଦାବିକୁ ସମର୍ଥନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ତେଣୁ ଆମ୍ଭର ମତାମତ ଏହିକି ଯେ ରାଜସ୍ୱ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣର ଆଦେଶକୁ ବଜାୟ ରଖି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତ୍ରୁଟିଯୁକ୍ତ ଥିଲେ । ତେଣୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏବଂ ରାଜସ୍ୱ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣର ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରି ନିମ୍ନସ୍ଥ ରାଜସ୍ୱ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ପୁନଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଉଛି । ଦେୱାନୀ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ପଠାଯାଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ପଟେଲଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ମହାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରି ଦଲିଲ ସେହି ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧୀନରେ ଅବୈଧ ଅଟେ ବୋଲି କହି ଦେବାକୁ ହେବ । ତଦନୁସାରେ ଆବେଦନଟିର ଫଏସଲା କରାଯାଉଛି ଏବଂ ଉପରୋକ୍ତ ଉଲ୍ଲେଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏହା ସମ୍ମୁଖରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଦେୱାନୀ ମକଦ୍ଦମାର ଫଏସଲା ପାଇଁ ମାମଲାଟି ଦେୱାନୀ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଫେରିଯିବ । ମାମଲାର ପରିସ୍ଥିତିରେ ଆମ୍ଭେ ଖର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଆଦେଶ ଦେଉ ନାହୁଁ ।

ଭି. ପି. ଆର.

ଆବେଦନର ଫଏସଲା ହୋଇଛି ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଂଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଅନୁବାଦିକା : ଶ୍ରୀମତୀ ଜୟା ମୁଖାର୍ଜୀ,

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ